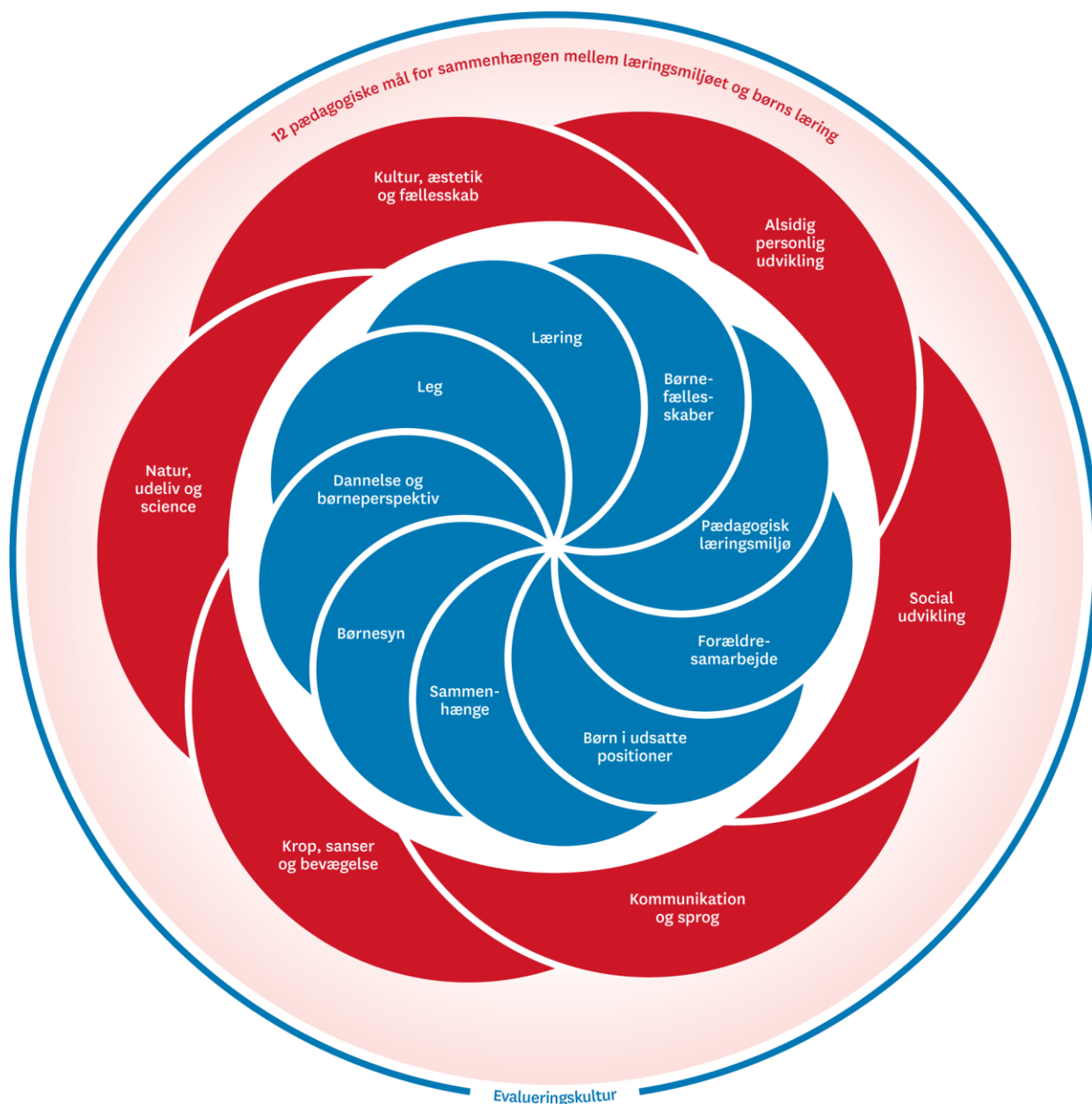

Pædagogisk læreplan for Den Gule Prik 2019

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendt-

gørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i publikationen [Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold](#). Publikationen samler og formidler alle relevante krav til arbejdet med den pædagogiske læreplan og er dermed en forudsætning for at udarbejde den pædagogiske læreplan. Derfor henvises der gennem skabelonen løbende til publikationen. På sidste side i skabelonen er der yderligere information om relevante inspirationsmaterialer.

Hvem er vi?

Den Gule Prik:

Den Gule Prik er en lille selvejende vuggestue normeret til 28 børn. Vi bor dejligt på indre Nørrebro på hjørnet af Baggesensgade og Peblinge Dosseringen – med smuk udsigt til søerne og Dronning Louises bro.

Den Gule Prik så dagens lys i 1973, da en gruppe forældre fra vuggestuen Røde Ko tog initiativ til at oprette endnu en af den tids progressive institutioner, hvor forældreindflydelsen skulle være total og ledelsen kollektiv.

Ledelse:

Siden 1996 har vi haft en daglig leder, der i tæt samarbejde med pædagoger og bestyrelse varetager den daglige drift. Der er ikke noget øvre loft for hvor mange suppleanter der kan være i bestyrelsen, hvorfor forældre deltagelsen stadig er en stor del af vores hverdag.

Pædagogik:

For at støtte børnene i at udvikle sig til selvstændige individer med tiltro til sig selv og sin omverden, arbejder vi ud fra et pædagogisk princip om selvforvaltning.

Først og fremmest indebærer selvforvaltning en dyb respekt for mennesket (barnet), og dets bestræbelse på at blive en selvstændig person. Selvforvaltningens mål er således, i korte træk, at hjælpe barnet til at finde ud af hvordan man er sig selv, alene såvel som i et fællesskab.

For at sikre et nært kendskab til alle børn arbejder vi med primærpædagogik.

Alle børn tilhører en primærgruppe med en fast primærpædagog, hvor alle starter op inden for en periode på omk.3 uger. Det betyder også, at der er lange perioder i vuggestuen uden indkøring. Perioder hvor alle kan nå at falde til rette i deres nye positioner. Det har indflydelse på hele huset, hver gang der starter nye børn, da de nyest ankomne fungerer som et spejl af den man er blevet.

Stuerne:

Vi har to aldersopdelte stuer. Himmelrummet for de yngste og Solstuen for de ældste.

Sammen med en primærpædagog lærer børn og familier, i et roligt tempo, livet på Himmelrummet at kende. Når gruppen mestrer Himmelrumslivet flytter den med sin pædagog på Solstuen. Himmelrummet, drejer sig om individet og Solstuen om individet i fællesskabet.

En primærgruppe er typisk på 6 børn.

Pædagogisk grundlag

"Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag."

"Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark."

"De centrale elementer er:

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv."

"Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud."

"Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

---

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

Selvforvaltning som pædagogisk princip betyder, at vi bakker op om barnet i valg af legekammerater, legetøj og legested. Det betyder, at vi respekterer barnets vurdering af, hvor meget det kan/vil spise til måltiderne. Vi respekterer også at barnet værdsætter nogle voksne højere end andre – og derfor kan have en yndlings voksen.

Generelt giver vi barnet mulighed for og tilbud om at deltage i opgaverne omkring barnet. Eksempelvis involvere og inkludere barnet i opgaverne omkring puslebordet, opgaver i forbindelse med soverutiner og opgaverne i forbindelse med måltiderne. Det er et tilbud til barnet, ikke et krav. Vi opmuntrer, vejleder og støtter barnet, så barnet er trygt, får lyst til at udforske omverdenen og deltage i rutiner og andre fællesskaber i hverdagen. Det er vores erfaring, at det giver barnet stor tilfredshed og mange sejre i dagligdagen at kunne klare opgaverne omkring sig selv – altid i tæt samarbejde med en voksen.

Via selvforvaltning styrker vi barnets selvtilid og dets bevidsthed om egen person. Vores hverdag er meget genkendelig og rutinefyldt, så det er nemt for barnet at kende til de forventninger, der ligger til den enkelte og gruppen i de forskellige tider på dagen.

Gennem et børnesyn, hvor barnet ses som kompetent deltager i sit eget liv og som et menneske med indflydelse på vores fælles hverdag, er det et mål i sig selv at danne børnene til at have en forståelse for, at alt hvad vi gør har indflydelse på de mennesker og den verden der omgiver os. Barnet står aldrig med ansvaret det er de voksne, men alle har en stemme.

Vores hverdag er, som nævnt, bygget op omkring rutiner som måltider og søvn, der gør strukturen let genkendelig. Vi møder ind, laver mad, nogen sover, leger, spiser, går ud og går på legeplads, går hjem igen, spiser, sover, vågner, spiser og leger. På den måde ved barnet altid hvad der skal til at ske på den tid af dagen vi befinder os. Det gør at barnet trygt kan vælge til og fra uden at føle, at det ikke kender de reelle valg. Nogen tider på dagen er til fællesskab og deltagelse, andre tider er for sig selv. Jo ældre barnet bliver og jo mere garvet i vuggestuelivet det er, dets mere fællesskab, men altid med tid til sig selv og plads til spontane såvel som rutinelagte pauser.

Pædagogisk læringsmiljø

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22-23

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

Alt ting har sin tid. Alting tager tid. Tid på dagen er den vigtige faktor og ikke hvor lang tid det enkelte tager.

Vores hverdag er bygget op på måde der gør det muligt at se alle processer i vuggestuelivet som læringsprocesser.

Der er en tid til afsked. En tid til at komme i gang. En tid til at mærke hvad tid på dagen det er. Og en tid til at finde sig selv i de rum, man er landet ind i. Der er en tid til leg. Til at være sammen. Til at være sig selv, mærke sine behov og så igen en tid til at være med – en tid til leg.

Alle tider er lige vigtige, men alle tider drejer sig om lysten og evnen til at deltage – at være med. At forstå strukturen, mærke sig selv og finde sin plads.

Jo mere man kender sine omgivelser og jo mere læsbar strukturen er for barnet dets mere kan man opbygge relationer til de andre børn. Det kræver tydelige voksne, der kender alle tiderne på dagen. Voksne, der er solidariske med strukturen, men som samtidig formår at se igennem den, se det enkelt barns behov og hjælpe det på vej, så det kan være med.

Et læringsmiljø skabes således af en genkendelig struktur og nærværende voksne, der forstår hvilken tid på dagen, det er for barnet, lige nu og her. Vi har ingen regler for hvad tid man som barn senest skal være mødt ind. Vi orienterer os ud fra de rutiner vi er nået til og de børn der er tilstede. Det er derfor tidspunktet på dagen der afgør, hvad det er for en aktivitet man møder ind i. Som ofte kender man den også selvom man ikke altid møder ind på samme tid.

Vi værdsætter at alle er mødt ind før frokost kl.11, da den tid af dagen før frokost drejer sig om opbygning og relations dannelse, børnene er de styrende i legen og får hjælp eller understøttes i at finde nogen at få en legerelation til. Tiden under og omkring frokosten drejer sig om vedligeholdelse af de relationer og tiden efter frokost drejer sig om fællesskaber, der er orienteret ud fra, at alle snart skal ud og sove. Alle skal pusles, have nattøj på og gøres klar til søvnen. Der læses bøger og leges i husets forskellige rum. Alt sammen med voksne som de styrende aktører.

Eftermiddagen er orienteret ud fra tavlen. Tavlen er en stor original skoletavle, hvor alle børn skrives ind om morgenen. Forældrene skriver selv deres barn på og hvornår det går hjem. De voksne i vuggestuen skriver på hvornår barnet er faldet i søvn og hvornår det er stået op igen.

Når vi deler os op i forskellige lege og eftermiddagsaktiviteter tager vi både hensyn til hvem, der har leget med hvem tidligere på dagen og om der er noget at bygge videre på. Hvor længe den enkelte plejer at sove og hvornår den enkelte bliver hentet.

Ud fra den viden om det enkelte barns søvnmønster og hvornår det skal hjem bygger vi en eftermiddag op, hvor der både er plads til leg for de store, der i høj grad selv definerer deres leg, de små der har brug for hjælp og dem der bare har en dag, hvor det kan have stor betydning at være tæt med de voksne der er der hele eftermiddagen.

Eftermiddagen drejer sig ud over leg og praktiske rutiner, om formidling til forældrene. Der er derfor altid en pædagog til stede i garderobe området, så dagens gang kan blive formidlet til de enkelte forældre. Vi ser den mundtlige overlevering af barnets dag for essentiel, da barnet på den måde oplever sammenhængen mellem vuggestue og familie. Overlevering om morgenen fra forældre til os er ligeledes en vigtig del af vores forståelse for hvor barnet er i den enkelte dag og bliver taget med når vi tilrettelægger dagens aktiviteter.

Samarbejde med forældre om børns læring

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 24-25

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Vores samarbejde med forældrene omkring barnets læring starter allerede ved indmeldelse i Den Gule Prik.

Når et barn starter i Den Gule Prik er det ikke bare barnet men hele familien, der er nye og skal lære at gå i vuggestue. Vi forventer at en ”indkøring” tager 14 dage. I de 14 dage lærer barn såvel som forældre Den Gule Prik at kende, og lærer altså, hvad det vil sige at gå i vuggestue. Ligeledes får primærpædagogen etableret et kendskab til familien, der gør det muligt at tage ansvar for barnet efter endt indkøring.

Indkøringsperioden er en tid vi prioriterer meget højt. Det er ofte en meget følelsespræget tid, hvor både barn og forældre skal lære at være adskilt og lære et nyt sted at kende med nye rutiner og andre mennesker der færdes i de rutiner. Derfor er de første dage i vuggestuen korte. Primærpædagogen bruger de første dage til at etablere et kendskab og et forhold til forældrene, der gør at forældrene bliver trygge og har tillid til at aflevere barnet. Indkøringen stiller høje krav til forældre og primærpædagog. Når barnet aflæser forældrenes tillid kan den tillid overføres til barnets tillid til primærpædagogen.

Vi bruger det meste af tiden i indkøringsforløbet på kommunikation med forældrene. Der er 2 børn/familier der starter samtidig, således har man som barn og familie nogen at spejle sig i og ideen om at vuggestuelivet er til for at være en del af en gruppe, gives tidligt.

I indkøringen etablerer vi et forhold til forældrene, hvor udveksling og daglige samtaler omkring barnet bliver hverdag. Vi undres, glædes og bekymrer os for barnet i fællesskab.

Udvekslingsforholdet begynder allerede ved indmeldelse i vuggestuen. Vi sender ikke velkomstpapirer eller informationsfolder til familien, da vi værdsætter den personlige kontakt.

Forældrene opfordres i indmeldelsespapirerne til at tage kontakt til os inden for de første fem dage. Selvom vores indkøringsforløb er meget struktureret og mikroplanlagt er den første kontakt og den første samtale, hvor vi hver i sær præsenterer os for hinanden, vigtig for den udveksling vi senere skal have omkring barnet.

Vi er igennem hele familiens vuggestueliv i tæt kontakt med hinanden i stort og småt vedrørende barnets ve og vel. Det drejer sig både om barnets faglige færdigheder, relationsdannelse til både børn og voksne, mad, søvn og alt andet, der måtte have betydning for barnets liv.

Ofte kan meget klares med den daglige kontakt. Overlevering fra hjem til vuggestue og omvendt. Andre gange kan det være nødvendigt med en kortere samtale i telefonen, da der kan være emner barnet ikke altid behøver at overhøre. Eller at der bare er bedre tid på et andet tidspunkt. Derudover er der altid tid til at mødes til en samtale om barnet. Det behøver ikke at være fordi der er problemer, det kan bare være en generel status på barnets vuggestueliv, her og nu. Forældrene kan altid bede om en samtale, lige så vel som de skal have tillid til, at vi indkalder eller ringer hvis vi undres over noget.

Alle forældre indkaldes til en midtvejssamtale og får tilbudt en afsluttende samtale. Alt andet indkaldes ad.hoc.

2 gange om året afholdes forældremøde. Ved forårets forældremøde præsenterer vi altid årets tema/fokuspunkt og ofte vil der være en foredragsholder, der er med til at starte årets pædagogiske arbejde op. Forældrene inddrages i temaet, brainstormer sammen med os og er med til at udvide forskellige perspektiver vedrørende temaet. Således bliver vores tema en fælles del af vores ståsted og opmærksomhed det pågældende år. Årstemaer kan være: "Næstekærlighed i vuggestuelivet", "Vedholdenhed og karakterdannelse", "Resonans, stemmen, spor", "Lyd og pauser" o.lign.

Børn i udsatte positioner

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

Vores erfaring er at alle børn og familier kan komme i en udsat position grundet ting i deres liv de ikke selv er herre over. I barnets første år er alting ofte nyt og skrøbeligt og den tilstand man som barn og familie befinder sig kan være omskiftelig fra dag til dag.

I Den Gule Prik arbejder vi med hverdagslivsstruktur. Alt er bygget op ud fra rutiner og leg. Dagene ligner i store træk hinanden og man skal aldrig forholde sig til hvilken ugedag det er eller om der er noget særligt tilknyttet den enkelte dag.

Igenennem en let genkendelig struktur i vuggestuen er det ikke så skrøbeligt hvis alt andet i ens liv er i forandring. Vuggestuelivet kan således være det sted hvor alt ligner sig selv og man altid ved hvad der forventes af en. Det gælder både børn, forældre og personale. Det gør også at det bliver nemt for os at opdage hvis et barn ikke har det godt.

Det kan være alt fra den enkelte dag, hvor vi måske lige ringer hjem og spørger til nattens søvn eller morgenens humør, hvis vi ser udtryk vi ikke kender. Det kan også være et barn der igennem et par dage har vist nogle små subtile udtryk, der i en travl hverdag ikke ville være så synlige, men som i vores strukturrede hverdag bliver meget synlig. Under alle omstændigheder bliver forældrene altid involverede og en afklaring på barnets ændring i humør eller nærvær bliver udvekslet. Det kan være selv de mindste ting, der gør at et barn i et øjeblik kan føle sig udsat, ting som vi voksne ikke altid ville notere som ændringer, men som vi i fællesskab erfarer i vores viden om hvem barnet er og hvordan det har det.

At være i en udsat position kan derfor, i vores øjne, være mange ting. Vi arbejder med stor faglighed og trækker på mange års fælles erfaring, for at hjælpe, tolke og forstå barnet og familien i perioder, hvor man kan være i en udsat position. Ofte drejer det sig om at afmystificere barnets udtryk. Ikke se dem som problematiske eller bekymrende – men som en del af det menneske, der er ved at blive dannet.

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

Vi ser det som en stor fordel at vi kun har en lille have vi kan gå ud i.

Det betyder at vi hverdag benytter os af områdets bemandede legepladser. Som ofte går vi på Wesselsgades legeplads, der ligger lige rundt om hjørnet og derfor gør det muligt at gå frem og tilbage i større eller mindre grupper, som det passer os.

På de bemandede legepladser møder vi børn og voksne fra andre institutioner, dagplejemødre og forældre der også bruger legepladserne. På den måde etablerer vi et kendskab til andre aktører i lokalmiljøet. Børnene ser også at vi hilser på vores kollegaer fra andre institutioner og ofte møder vi "gamle" prik børn. Det er med til at skabe tryghed i og omkring området. Når vi går til og fra legepladsen møder vi mange af de samme mennesker, hver dag. Det kan være områdets beboere, folk der passer kvarteret fra kommunen eller de private ejendomsselskaber, ældre mennesker der er ude og gå tur.. og katten, der bor i Wesselsgade og som gerne kommer og lader sig "snakke" med. I mange år har der hængt et par sko i et af de store træer uden for vores vinduer. De samme træer går vi forbi på vej til Wesselsgades legeplads. Ofte laver vi historier om de sko og de hedder helt fast "julemandens sko" – en dag skulle træerne beskæres og skoene måtte lade livet. Vi kunne ikke bære at skulle undvære alle de gode historier vi digter sammen med børnene – så vi fortalte de flinke mennesker, der skulle beskære træerne om vores "problem", og fandt hurtigt et par af vores egne gamle sko, som de kunne hænge i stedet. Så til trods for at vores hverdag på mange måder ligner sig selv, hver dag, så sker der altid noget i vores bydel.

Vi benytter os af lokale forretningsdrivende og har gerne børn med, hvis vi skal til cykelbutikken, i grønthandleren eller i Irma. Nørrebro er en meget lokal opdelt bydel og børnene møder således ofte de samme mennesker, med os som de møder med deres forældre. Mange mødes også privat på de bemandede legepladser.

2 gange om året tager vi på Udeprojekt. Det betyder at vi i 3 uger i træk tager på Hans Tausensgades bemandede legeplads (HTØ). Her slår vi telt op og sover middagslur i teltet. Vi har meget tæt samarbejde

med personalet på HTØ – da vi er afhængige af at kunne låne plads til vores ting i deres redskabsskur. Ligeledes sørger de for brænde og udstyr, så vi kan lave bål.

Alt i alt betyder vores lokalområde rigtig meget for os og vi kender alle i vores nærmeste område.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

”Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal indtages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 30

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Vuggestuens fysiske børnemiljø:

Vuggestuens placering og indretning skaber rammen om det fysiske børnemiljø. En god start på dagen kan ligge i det første møde med de fysiske rum. Barnets mulighed for at føle sig set og taget imod begynder her. Garderoben ligger centralt placeret i midten af vuggestuen og i forbindelse med begge indgange, den er let tilgængelig og overskuelig. Der er åbent til kontor og udsyn til begge stuer herfra. Barnet kan altså let overskue vuggestuens planløsning og se hvad der sker i de enkelte rum.

Hver morgen tænkes der i at åbne stuerne så de fremstår indbydende. Pædagogen sætter legetøj frem, der skal inspirere barnet til at indtage rummet. Pædagogen vurderer hver morgen det hun har sat frem, ud fra barnets lyst til at gå i gang med leg.

Barnets mulighed for at være en del af det fysiske miljø ligger også i dets mulighed for selv at være med til at sætte præg på stuerne.

Det meste legetøj er i børnehøjde, og der er taget højde for børnenes mulighed for at finde kroge og rum, hvor de kan lege ugeneret af andre børns leg. forskellige stemninger er tilskrevet de forskellige rum og områder i vuggestuen.

Den ene ende af vuggestuen, med Himmelrummet, er tilskrevet ro og forudsigelighed. Den anden ende, med Solstuen, er tilskrevet højere aktivitetsniveau, små kroge med plads til fordybende leg og større områder med plads til kørsel på små køretøjer, leg på Pilatesbolde og andre redskaber til motoriske lege.

Næsten alle vores møbler er i børnestørrelse og flytbare.

Vuggestuens psykiske børnemiljø:

Hver dag at føle sig set og værdsat er i høj grad tilskrevet det psykiske miljø. Barnet starter sit vuggestueliv i tæt kontakt med sin primærpædagog. Primærpædagogens fineste opgave er at lære barnet og dets udtryk at kende, så hun kan hjælpe barnet til at udvikle disse. Og videreformidle det til de andre voksne i huset.

Grundlæggende starter dagen med at barnet bliver mødt af en pædagog, ofte og typisk i garderobeområdet. Et nyt barn vil blive mødt af sin primærpædagog, eller den anden pædagog, som også er på stuen og som barnet kender godt. Barnet lærer at tage afsked med sine forældre i vinkevinduet på kontoret sammen med en voksen.

En god aflevering er, lige som det første møde med de fysiske rum, en god start på at være med og udvikle sig i hverdagslivet. Som barnet udvikler sig, lærer det selv at tage aktivt stilling til hvor og hvordan der skal tages afsked med forældrene om morgenen. Aktiv stillingtagen og medbestemmelse er en stor del af børnenes hverdag.

Pædagogerne stiller rammer op for, hvilke aktiviteter dagen byder på. Pædagogerne tager ligeledes stilling til hvem, der skal hvad, men det er tydeligt, at alle børn er vant til at blive set og hørt og de er gode til enten at fortælle med deres krop eller deres verbale sprog, hvis de vil noget andet.

Børnene er trygge og har tillid til at de voksne ser dem og hører dem.

Vuggestuens æstetiske børnemiljø:

Vi tror på, at den måde vi indretter os på sætter spor i barnets udvikling. Derfor har vi inventar/møbler der er smukke og har en behagelig overflade. Også når vi køber legetøj spiller berøringen og udseendet en stor rolle.

Når et barn glider hånden hen over en sofa kan vi se hvordan det føles og lagres/indlejres. Når barnet bevæger sig i møblerne afspejler møblets design sig som regel heri. At forstå sig selv som menneske hænger både sammen med den omsorg, der ligger i at de voksne vil vuggestuen og værdsætter det æstetisk udtryk, såvel som de overflader og kanter, der møder børnenes berøring.

Hvordan kan vi se at det fysiske, det psykiske og det æstetiske børnemiljø er en del af børnenes læringsmiljø?

Børnene lærer igennem deres første tid i vuggestuen at færdes i rummene. De lærer efter hvem de gerne vil være sammen med og hvor de har lyst til at være. Når børnene kender rummene og kan vise med deres kroppe hvor de vil hen, ved vi, at vi er på vej.

Når man om morgenen møder et barn i den lange gang, på vej væk fra Solstuen ned mod Himmelrummet som siger: "Jeg gider ikke være på Solstuen, der er for mange mennesker. Jeg går ned på Himmelrummet" ved man som, at det vi gør og viser børnene, virker. Når børnene er i stand til at vælge til og fra og samtidig forstår fællesskabet krav, ved vi at det virker.

Når børnene glider deres hænder over sofaens bløde skindbetræk, eller et barn ligger kinden på en pude og smiler, ved vi, at det har en æstetisk oplevelse.

De seks læreplanstemaer

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32

Alsidig personlig udvikling

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Alsidig personlig udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag

▪ **Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.**

Det er igennem rutiner og gentagelse vi ser børnenes læring. Når vi hver dag gør mange af de samme ting på de samme tidspunkter, oplever vi at det bliver muligt for børnene at forstå den igangværende aktivitet. En igangværende aktivitet kan være at hjælpe til i køkkenet, rense grønsager, sidde på køkkenbord eller vaske op. Det kan være at lægge vasketøj sammen eller gå ned af trapperne for at gå på legeplads.

Når vi måler og tillader os at vurdere på børns læring kigger vi altid på rutinerne. Børnenes leg er hellig og kræver voksne der ved hvornår de skal understøtte, intervenere eller blot hjælpe til, at rammen omkring legen bevares. Legen er derfor ikke det gennemgående element i opremsning af aktiviteter der indeholder en form for målbart læringspotentiale. At børnene oplever dybe venskaber, der giver en type leg og relationer til andre børn der giver oplevelsen af en anden type leg er vores evige og endegyldige mål. Optakt til leg og børnenes evne til deltagelse heri ligger igennem den daglige gang – hverdagen. Det er i hverdagens gøremål børnene mødes på tværs af alder, køn og generel formåen. Det er her i disse gøremål vi som voksne altid er opmærksomme på hvem der kan hvad, både med hinanden og sig selv. Det er her vi opdager potentiale for deltagelse i leg og samvær. En rutine – et gøremål for den voksne i vuggestuen er således ikke "bare" en tjans der skal gøres, det er en pædagogisk igangsat aktivitet, som vi bruger til at erhverve viden om barnet og gruppen og som kan bruges til understøttelse af børnenes leg og egne relationer på legepladsen og andre tider på dagen, hvor de praktiske gøremål ikke er i højsædet. At benytte sig af rutinerne læringspotentiale oplever vi ligeledes giver os et fælles ståsted. Et ståsted der ikke er baseret på social og kulturel baggrund, da rutinerne er til for at huset kan fungere – vi er ligeværdige i rutinerne men ikke nødvendigvis jævnbyrdige – der er altid nogen der er bedre til at lægge vasketøj sammen end andre osv. det er en erkendelse ikke et nederlag.

"Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse"

Alle dage starter med en af hverdagens vigtigste rutiner – afsked. At sige farvel til mor eller far, forstå de kommer tilbage og forstå hvorfor man egentlig skal gå i vuggestue er en af vuggestuelivets gentagelser. Erfaringen af, at hver dag ikke er ens – at nogle dage er afskeden nem, andre dage er afskeden hård og ubarmhjertig, er en vigtig erkendelse og læring om sig selv og livet. Det er ligeledes afskeden, der giver os voksne en forståelse og indblik for og i barnets følelsesliv – den pågældende dag. Igennem en forståelse for barnets univers, her og nu, kan vi tilrettelægge dagens gang for det enkelte barn. Rammen for dagen er overvejende den samme hver dag. Hvordan man kommer i gang og får lyst og mulighed for at være med, skal tilpasses den enkelte, ud fra pædagogernes viden og erfaring om barnet.

Andre daglige aktiviteter, hvor barnets alsidige, personlige udvikling er fremtrædende og skal understøttes er:

- Rutinerne før søvnen. Alle børn får skiftet tøj – til blødt sovetøj – de bliver puslet, får tilbud om at sidde på toilet, får vasket ansigt og hænder. Væsentlige omsorgsrutiner, der er med til at indlejre sig i barnets bevidsthed om hvordan det føles at gøre sig klar til at gå i seng.
- Sovetid – puttetid – at placere sig selv i søvnen. Få sunget god nat sang, blive holdt i hånden, blive vugget eller bare få lov til at være i fred, falde til ro med sig selv – lytte til de voksne der er på soveterrassen, der taler stille med hindanden, mens andre synger god nat sange, se de andre børn falde i søvn. Mærke roen sænke sig og lære hvordan jeg som menneske allerbedst kan lide at falde i søvn. Søvnen er noget af det vigtigste for barnets udvikling. Vi bruger utrolig meget tid på at lære børnenes søvn at kende. At vide hvem der vågner efter de 40 minutter, stå klar efter 35 min. søvn, så barnet hurtigt kan genputtes, at vide hvem der skal vikles i dynen, hvem der sover bedst med kædedyne, hvem der sveder meget, hvem der fryser, hvem der ligger på siden, hvilken bamse og hvilken sut den enkelte skal have – er alt sammen vigtige pædagogiske kompetencer, som gør det muligt at rammen omkring en god søvn er på plads. Alle børn har deres helt egen krybbe eller barnevogn. Vi ved at det vigtigt at vide præcis hvor man skal sove og ikke bare blive puttet i en vilkårlig krybbe. Store børn på vej i børnehaven sover sammen på den store madras i skolestuen. Sengen skal laves hverdag og de er selv med til det. De ved lige præcis hvem de sover ved siden og hvilken dyne der er deres. Før lur får de læst godnat historie og så bliver der sagt godnat. Skolestuen

er et åbent rum, centralt placeret ved den lange gang lige før køkkenet. Der er derfor altid et rigt voksenliv at falde i søvn til. Der bliver vasket op og ryddet op omkring de børn, der er ved at blive puttet, alt sammen i et roligt og rytmisk tempo.

- At vågne igen og placere sig i hverdagen er ligeledes en vigtig del af vores dagligdag. Vi tager ikke nødvendigvis barnet op i det øjnene åbner sig. Vi ser det som en vigtig kompetence at kunne vågne langsomt, at sidde lidt for sig selv og blive klar til det fællesskab der møder en. Nogen børn vågner mens de andre stadig sover, de kommer med ind til voksne som sidder på kontoret eller i garderobe. Her kan de sidde langsomt hos en voksen og vågne.
- Overlevering af dagens gang fra pædagog til forældre er også en rutine der fylder. Barnet vil ofte være til stede hvis der er noget vigtigt at overlevere. Hvis et barn f.eks. er blevet bidt, slået er faldet eller har oplevet andet, der gjorde at det skulle trøstes, kan vi se, at det er vigtigt for barnet at få hjælp til at genfortælle hvad der skete og hvordan stemning og omgivelser omkring hændelsen har været. Det er også vigtigt at få fortalt hvis barnet har lært at kravle op i tårne på legepladsen, hvis vi har leget en god leg eller hvad vi har spist. Nogen dage er der ikke sket det store, andre dage er der sket en milliard ting.

Se vores hjemmeside for uddybelse af vores forståelse for barnets alsidige personlige udvikling <http://den-guleprik.dk/det-paedagogiske/boernemiljoevurdering-af-vuggestuen/bmv-barnets-alsidige-personlighedsudvikling/>

Social udvikling

"Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Social udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Vi vægter forældresamarbejdet meget højt. Og bl.a. i barnets sociale udvikling ser vi et stort potentiale for at udvikle dette samarbejde så det præger barnets forståelse for at vuggestuelivet er en social aktivitet.

Vi kører børn ind parvis. Allerede i indkøringen er rammerne for den sociale forståelse derfor tilstede. Vi søger, så vidt muligt, at lade de to børn følges ad i indkøringsforløbet, dog stadig med hensyn til den enkelte. Det er ikke alle der reagerer ens, det er ikke alle der er lige hurtige til at lære at sove nye steder osv. men overvejende skaber vi tidligt en forståelsesramme for, at vi er der for at være sammen. Det er det der er det unikke ved vuggestuelivet.

Andre daglige aktiviteter, hvor barnets sociale udvikling er fremtrædende og skal understøttes er:

- Afleveringen/ overlevering. Hvor der ligger en stor læring og udviklingsmulighed for barnets alsidige personlige udvikling i afleveringen – ligger der ligeledes et stort læringspotentiale for barnets sociale udvikling heri. Her er forældrene i høj grad også medspillere. Man kan som barn og forælder komme ind ad døren på mange måder. Man kan være i sit eget univers efter en travl morgen, eller en morgen hvor man virkelig har hygget sig, været urolig for hvordan afleveringen bliver eller man kan være i det univers, hvor man er tilgængelig for andre mennesker. De voksne spiller en alt afgørende rolle heri. At komme ind ad døren og tage bestik af omgivelserne er en vigtig social kompetence og en del af mulighedsrummet for udvikling af barnets sociale sider. Da det sociale jo drejer sig om at udvikle samspillet mellem mennesker, skal man selvfølgelig kunne forvente at blive mødt af en voksen, der tager imod, siger godmorgen og helt oprigtigt gerne vil høre om den foregående

aften nattens søvn og morgenens forløb. Mødet mellem forælder og pædagog og forælder og andre forældre og børn har stor betydning for barnets øje for den sociale liv.

- Efter aflevering tager det sociale liv fart. Afhængig af tidspunkt barnet møder ind vil det skulle placere sig – have hjælp til at blive placeret, i de aktiviteter, der måtte være i gang.
- Kl.ca.9.30 går vi på legeplads. At komme ud, finde sig til rette i det fællesskab, der i høj grad er domineret af leg og ikke praktiske aktiviteter er ligeledes en del af barnets sociale udvikling. At blive så garvet at man ved hvad man vil, at man ved hvem man vil lege med og hvor er et mål vi efterstræber at alle børn kan når de skal i børnehave.
- Ligeledes er fællesskabet vigtigt i tiden op til søvnen. At justere sin krop, mærke en stemning og falde til ro, har stor betydning for det sociale.
- At være i et fællesskab og udvikle sig socialt kræver at man kan mærke sig selv. Alle børn har hvile tid i middagsstunden ml. Kl.13-14. Stort set alle sover lur, men dem der er blevet for store og ikke længere har det behov, bliver stadig lagt til ro og lærer at være med sig selv, uden at være i kontakt eller relation med de voksne. De lærer at bruge tiden til at fordøje dagens oplevelser. Det kan også være i stille leg med sig selv, det væsentlige er at lære at være med sig selv, uden andre.
- Tiden efter lur er også vigtig. Måske sover den bedste ven, eller er gået tidligt hjem og man må finde på noget at lave med dem er også er i vuggestuen. Den tid på dagen er der, hvor man lærer nye og andre børn at kende og lærer at færdes i det fællesskab.
- At tage afsked med leg og venner kan også være svært. At lære at komme ud af døren, på en måde så fællesskabet stadig kan stå er også en vigtig læring om ens rolle i det sociale univers. Her er forældredeltagelsen ligeledes i højsædet. I nogle perioder har nogen børn utroligt svært ved at give slip på det de er i gang med, alt opbrud kan derfor være svært og de skal have hjælp. Vi voksne hjælper gerne med at gøre barnet klar til at gå hjem. Hvis vi har afbrudt legen og givet barnet overtøj på, oplever vi at det kan være nemmere for barnet at omstille sig til at blive hentet og gå roligt ud af døren. I samme perioder er det ikke en lang overlevering barnet har brug for, da det er klar til at gå. Er der noget man som forældre skal vide og ikke nået at få med på vejen, ringer vi bagefter.
- For de børn og voksne der er sammen sidst på dagen, kan en fælles pause i køkkenet være en vigtig ting. Sidde på køkkenbordet, få lidt vand og et stykke knækbrød og falde til ro, mens den voksne tømmer opvaskemaskinen, er det vi kalder "at være alene sammen" og en stor ting at kunne i det sociale liv.

Se vores hjemmeside for uddybelse af vores forståelse for børnemiljøet i barnets udvikling af sociale kompetencer. <http://denguleprik.dk/det-paedagogiske/boernemiljoevurdering-af-vuggestuen/bmv-barnets-sociale-kompetencer/>

Kommunikation og sprog

”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kommunikation og sprog
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

At benytte sig af og tilegne sig sprog er en stor del af hverdagen i Den Gule Prik. Sproget er med i alt hvad vi foretager os og vi gør ikke noget med børnene, der ikke er sat ord på. Sprog er kommunikation og når vi taler om udvikling af sprog er målet evnen til at udtrykke sig verbalt. I vuggestuen starter det talte sprog med lyde og udtryk, der genkendes som følelser og ses som en del af barnets kommunikation med omverdenen. At være med til at udvikle børnenes sprog er at have øjne og ører for kommunikation. At barnet vil kommunikere med os kræver at det føler sig tryk og at det har tillid til, at vi gør hvad vi kan for at forstå hvad det vil kommunikere.

I kommunikation og udvikling af det verbale sprog ligger en naturlig forståelse for alt det som det verbale sprog indeholder – billede, musik, krop og tegnsprog. I sproget maler vi billeder, der skaber forståelser for den retning vi bevæger os i. Vi klapper og sætter rytme til de lange sætninger. Vi skaber følelsesudtryk i sprogets svingninger og rytme. Vi veksler mellem at tale i forskelligt toneleje. Vi bruger kroppen, vores mimik og gestik til at understrege vores meninger og handlinger. Vi sætter genkendelige tegn til de ord vi bruger ofte. Disse forskellige kommunikationsformer giver børnene redskaber til selv at kommunikere med os, de voksne, så vi sammen kan skabe et sprog og en forståelse for hvad hinanden vil.

Deltagelse

En forståelse for vigtigheden af deltagelsesbegrebet er en væsentlig del af vores pædagogiske udgangspunkt, når vi er sammen med børnene og vil forstå deres udtryk. At kende det enkelte barn og dets udtryk er vigtigt for at forstå om det er deltagende. Nogle børn har det bedst i det perifere rum, når der læses, synges eller danses. Det betyder ikke at de ikke deltager. Pædagogerne er opmærksomme på at skelne imellem om

et barn altid forholder sig perifert eller om det kun er i nogle situationer. Pædagogen er ligeledes opmærksom på at invitere til deltagelse i den nære kreds men har også respekt for at nogle børn føler sig lige så meget med, selvom de fysisk ikke er nære. En bog der læses højt kan også ses og opleves fra andre steder i rummet og vi kan se at mange børn formår at gå og "nusse" med andre ting, f.eks. at lave mad i børnekøkkenet, mens det lytter og deltager. At kende barnet og dets udtryk for deltagelse hjælper os til at stimulere den enkelte og gruppen til at lege med ord og lyde. Når vi synger, leger og fjoller med ord og lyde er vi med til at give barnet refleksionen over hvordan man som menneske kan sætte sine spor i rummet. Når et barn slår en rytme an med sin gaffel på sin tallerken mens det venter på maden og de andre følger trop, kan man se, hvordan barnets ryg rankes og øjnene bliver stolte når de møder den voksnes anerkendende blik, der bekræfter, ja, det var dig der startede dette, se hvad du kan i samspil med andre.

Når vi sidder ved bordet før måltidet synger vi altid fagtesange mens vi venter på maden. Børnene byder ind med hvad de har lyst til at synge. Vi synger i høj grad de samme sange dagligt. Når vi synger før maden er fokus ikke at lære nye sange, men at samles og opdage hinanden og den ro det giver, at nu er vi her igen. Det gør det også nemt at være med for alle. Det gør det nemt for os voksne at forstå hvilken sang der bydes ind med, da vi bevæger os i den samme kontekst, og på den måde bliver det trygt at lave en bevægelse, en lyd eller et ord, der indikerer sangvalg.

Aldersopdeling

Den Gule Prik har aldersopdelte stuer. De mindste børn er på Himmelrummet og de største børn er på Solstuen. Det giver os bl.a. mulighed for, at den naturlige differentiering, der er i børnenes aldersmæssige udvikling, kan udtrykkes tydeligt på de enkelte stuer. Det giver ligeledes pædagogen mulighed for at være bevidst om det hun vil fortælle og give børnene, når hun læser højt. Aldersdifferentieringen kan bl.a. ses i valg af bøger.

Højtlesning

De bøger vi læser på Himmelrummet vil typisk være pegebøger og andre bøger, hvor billederne er den fremtrædende fortælling. Fortællestilen her vil typisk være baseret på genkendelse af ting, tegn og symboler. Børnenes nysgerrighed og lyst til at kommunikere når vi læser, stimuleres f.eks. ved at finde noget genkendeligt på siderne men også at finde nyt. Pædagogens mimik og svingninger i toneleje, kan vi se, har en stor betydning for børnenes lyst til at deltage. Mange pegebøger indeholder et element der går igen på siderne. Det giver pædagogen mulighed for at starte med den gode genkendelighed og det gentagne, for så at ændre toneleje og ansigtsudtryk når det næste skal findes.

På Solstuen er bøgerne typisk højtlesningsbøger, med billeder og historier, der appellerer til samtale og følelser. Bøger hvor der skelnes mellem det fortalte. Er det en historie vi læser fordi vi vil, at børnene skal lære at mærke stemninger og følelser og få redskaber til at udtrykke dem, eller læser vi fordi vi vil finde samtaleemner og herigennem øve det verbale udtryk. En historie kan indeholde begge dele og pædagogen på Solstuen gør sig klart hvilket fokus der vælges. Nogle bøger har så smukke rytmer og ordleje at de skal opleves som det de er, leg med ord. Halvdan Rasmussens ABC starter som en sang. En rytme. En leg. Først efter mange gennemlæsninger vil ordene begynde at skabe mening og forståelse for det univers man som voksen oftest er viklet ind i. Alfons Åberg bøgerne er derimod bøger der fordrer samtaler. Det kan være samtaler om det at være bange eller hvordan det er, når man ikke vil i seng og sove.

Fælles for højtlesning på de to stuer er at vi har en opmærksomhed på hvordan vi placerer os i forhold til børnene. Når vi læser en bog, hvor der tages udgangspunkt i det at sidde hos en voksen og få fortalt en historie, kan det være rart og hyggeligt at placere sig på samme række. At sidde tæt sammen nogle gange lænet op ad den voksne, under en arm. Andre gange kan bevægelsesfrihed omkring læsningen også være rart. Nogen børn lytter bedst, når de kan bevæge sig, ligge og "flyde" på gulvet med benene i vejret eller kravle rundt på et bord ved siden af de andre børn, der sidder og lytter – der skal være plads til at kunne dette og det er pædagogens ansvar at det ikke ses som forstyrrende.

Når vi læser en bog hvor vi gerne vil læse "aktivt" med børnene og opfordre til samtale under læsningen sætter vi os så alle kan se hinandens ansigter og på den måde spejle sig selv i den voksne og de andre.

Kreativitet og udtryk – tegn på sprog

I tilegnelsen af sprog er tid noget af det væsentligste i vores hverdag. Tid til at lære og reflektere over det man har været en del af. Og tid til at opdage, at man er en del af noget. Og tid for de voksne til bare at være til stede og se og opleve børnene og deres udtryk. Når vi f.eks. har læst en bog om det at være sur vil vi ofte i efterfølgende leg se at barnet inkorporerer de følelsesmæssige udtryk i anden leg. Det kan være to bolde der pludselig bliver brugt som figurer, der har udtryk, ex. "En dreng står og leger med to bolde overfor hinanden og laver nogle lyde. Umiddelbart giver det ikke mening. Drengen tager fat med den ene hånd i den ene bold, hæver stemmen og rynker øjenbrynene, mens han holder den anden bold i den anden hånd. Han drejer hovedet, ændrer stemmen og løfter øjenbrynene. Nogle voksne ser det, holder sig på afstand og observerer. Drengen har ikke noget forståeligt verbalt sprog. De voksne genkender alligevel følelser og udtryk fra en bog der blev læst højt tidligere på dagen". På den måde får vi en forståelse for hvor drengen er i sit forståelsesunivers. En forståelse, der er med til at justere vores pædagogik og det vi vil med ham. Vi samler altså tegn. Tegn der kan bruges til udvikling af eksempelvis sproget. Tegn vi kan bruge til at sætte nye mål og handlinger. At se børnene være kreative og bruge redskaber i dagligdagen er en stor del af vores generelle arbejde og altså også vores sprogarbejde med børnene. Når to bolde bruges som figurer er det derfor vigtigt at der er en kultur, hvor de voksne ikke blander sig i alt, men som nævnt, observerer i fællesskab. Alle laver alt og ingenting. Vores dage er bygget op ud fra en let genkendelig struktur (læs: "en typisk dag" på vores hjemmeside). På den måde skaber vi rum og tid til refleksion og forståelse.

Se også <http://denguleprik.dk/det-paedagogiske/boernemiljoevurdering-af-vuggestuen/bmv-barnets-sproglige-udvikling/>

Krop, sanser og bevægelse

”Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen”.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42-43

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Krop, sanser og bevægelse
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Krop og bevægelse er uadskillelige, de er tilsammen et fysisk redskab, en måde at sanse og kommunikere med verden på. I kroppen lagres erfaringer, følelser og viden. Og derfor skal børn støttes i at udfordres, nyde og forstå det fysiske miljø, naturen og kulturen. De skal have stimuleret alle sanser gennem brug af forskellige materialer og redskaber.

Læring om, at kroppen tilhører selvet, at man skal lære at være både i sig selv, hvilende og i udfoldelse, samt i fællesskabet med andre kroppe.

Overordnet mål:

Vi vil, at børnene opnår fornemmelse af egen krop. Det er væsentligt, at børnene gennem brugen af deres sanser, får kendskab til kroppens formåen, at de lærer kroppens muligheder og begrænsninger at kende. Her er sanseintegration og kropsbevidsthed to væsentlige begreber.

Måltidet er specielt i denne sammenhæng, da sanser såvel som kroppens formåen integreres. Duften af maden, som er ved at blive tilberedt, mens vi går hjem fra legepladsen. Håndvask på badeværelset eller en klud i hånden, man kan jo altid suge en tår vand. Ind og finde en plads ved bordet, vælge en stol eller skammel, vende den rigtigt, mærke mundvandet og sulten i maven, evt. give lidt lyd fra sig i frustration over at det går for langsomt.

Lykken er at sætte tænderne i en varm og blød kartoffel, et knasende stykke spidskål eller en sprød frikadelle. Smag, duft og tekstur i højeste potens forenes.

En gang om året, ved Store Julemiddag, sætter vi fuldt blus på alle elementerne af krop og sanseintegration, hvor også fællesskabet omkring måltidet udvides, til noget nærmest andægtigt. Læs mere om Store Julemiddag på vores hjemmeside (<http://denguleprik.dk/det-paedagogiske/traditioner/store-julemiddag/>)

Himmelrummet

Vi vil støtte barnet i at deltage i måltidet og at sidde ned, når det spiser. At skabe mulighed for at mærke sine sanser under måltidet, i sit eget tempo, hvorfor vi ikke begrænser barnets tilgang til maden. Vi støtter barnet i at udvikle sine motoriske færdigheder, bl.a. ved at spise med ske eller gaffel, at drikke af en kop, eller kan man overhovedet drikke af en tallerken, eller omvendt spise af en kop.

Vi skaber rum for, at barnet kan øve sine første skridt, udvikle sine evner til at kravle op og ned, og under og over.

Solstuen:

På Solstuen er det barnets fornemmelse for egen krop, der er i fokus. At forene hoved og krop, at mærke muligheder og begrænsninger med kroppen, så den tænkte tanke ikke nødvendigvis bliver en kropslig begrænsning. At opøve bevidsthed om sanserne, føle, smage, dufte, se, høre, lytte, fornemme sig selv og andre.

Hvad skal der til:

Først og fremmest skal de voksne lære børnene, at de har en krop og at de kan bruge den. Har man endnu ikke lært at gå, kan man godt flytte sig selv alligevel, at rumpe den, kravle, eller finde sig et par hjul at køre på eller med.

Ud fra barnets formåen skal de voksne kunne motivere og inspirere barnet til at kunne selv. Og stadigvæk blive set og mærke at man bliver set, jf. Selvforvaltningsbegrebet. De voksne skal vise vejen, ved at være til stede og nærværende.

Det at skabe tid, tid til bare at være, og tid til at følge kroppens retning.

Endelig skal de voksne og pædagogerne, qua deres faglighed, have en reflekterende fælles bevidsthed om, ikke at skabe begrænsninger, men derimod tænke hjælp til selvhjælp.

Hvordan gør vi:

Et eksempel, hvor børnene får rig lejlighed til at mærke og afprøve kroppens formåen, er ved at gå på trapper. Trapperne er en væsentlig del af en daglig fysisk udfordring, som vi bruger helt bevidst som pædagogisk redskab. Fra garderoben over dørtrinnet og ud på afsatsen til stentrappen ned på legepladsen. De første spinkle skridt på vejen derhen, den nærmest instinktive måde at sætte sig ned på trinnet inden selve trappen begynder.

Derefter at kunne tage fat i gelænderet, begge fødder på trinnet ad gangen, eller kun en fod på hvert trin, er afhængig af barnets udvikling. Vel nede ad trappen, kan man kravle op igen og undervejs nyde udsigten. At kunne kravle op og ned, at kende mantraet "hold fast, når du går på trappen", måske at få en hånd at holde i på vej ned, er alt sammen en del af en erkendelse om "jeg mestrer dette!" Når først barnet har fået smag for det, er det op og ned, igen og igen, en erkendelse af "jeg mestrer dette"! Efterfølgende kan barnet opstille nye udfordringer og mål for sig selv. At gå fra den ene side af trappen til den anden, eller at stå og flagre midt på.

Af andre væsentlige måder at opfylde punktet krop og bevægelse har vi både de daglige små udflugter på Dosseringen, den daglige tur for de store børn til Wesselsgades legeplads, og endelig, i denne sammenhæng, de halvårige projekter på Hans Tavsensgades legeplads. I vinterhalvåret har vi af og til rytmik en gang om ugen.

Som en meget væsentlig del i barnets udvikling af kropsbevidsthed er søvn og hvile. Det gælder både den strukturerede og organiserede daglige sovetid mellem 12 og 14, og de spontane behov for ind i mellem bare at kunne få lov til at vegetere.

Se mere <http://denguleprik.dk/det-paedagogiske/boernemiljoevurdering-af-vuggestuen/bmv-krop-og-bevaegelse/>

Natur, udeliv og science

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44-45

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Natur, udeliv og science
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Naturen og naturfænomener er grundlaget for vores liv. Naturoplevelser i barndommen sætter spor langt ind i det voksne liv. Oplevelser i naturen udvikler børn følelsesmæssigt, mentalt og fysisk. Derfor skal børn i dagtilbud have mulighed for at opleve glæden ved at være i naturen på forskellige årstider, og de skal udvikle respekt for natur og miljø.

Den Gule Prik er fyrtårnsinstitution for natur og udeliv se center for børn og natur: <https://centerforboernog-natur.dk/projekter/kom-med-ud/fyrtaarnsinstitutioner/den-gule-prik/>

Himmelrummet:

Vi ønsker, at børnene i det små får et fortroligt forhold til naturen og årstidernes forskellighed i den bymæssige ramme, og at børnene får tiden til fordybelse heri.

Solstuen:

På Solstuen arbejder vi med at udvikle børnenes fortrolighed med naturen og årstiderne. Vi arbejder med den ekstra dimension, der hedder årstidernes cyklus. At ting forgår og ting kommer igen. Ligeledes arbejder vi med sammenhængen mellem råvarer og årstid, og med at øge børnenes bevidsthed og respekt for naturen.

Hvad skal der til:

At skabe tid og rum til at være i og udfolde sig i, samt udforske naturen, som den tager sig ud de forskellige årstider. Som pædagog er det vigtigt at holde sit naturfokus i børnehøjde, f.eks. at dele glæden ved at møde en mariehøne på legepladsen, og deltage, når et barn undrer sig over et naturfænomen. For et lille nyt barn i vuggestue kan det være en særdeles underlig/ overvældende oplevelse at se sne dale fra himlen for første gang. Pædagogen skal gøre sig umage med at stoppe op, fortælle og forklare, eller netop ikke, samt bevare magien ved naturen.

Hvordan gør vi:

Vi har den grundlæggende holdning i huset, at børn har godt af at komme ud under åben himmel i al slags vejr. At vi giver børnene mulighed for at mærke sneen dale, frosten bide i kinder og fingre. At mærke lysets kommen og hører fuglenes sang. At mærke skyggens lyksalighed og vandets kølighed, når solen står højt på himlen. At se farverne skifte og mærke vinden ruske og regnen plaske.

At opleve glæden ved den absolutte regnvejrsdag, hvor alle, børn og voksne, iklæder sig fuldt regnvejrskudstyr og går på Wesselsgades legeplads. En legeplads, der på sådan en dag, er fuldstændig affolket, ingen dagplejemødre eller andre institutioner, højst en far på orlov har forvildet sig ud i vejret.

Mens regnen i sig selv giver rigeligt adgang til mudderhuller tænder vi samtlige vandhaner på legepladsen, som på en varm sommerdag. Det er ikke den mest politisk/økologisk korrekte dag, men det er sjovt og himmel og jord forenes til fulde. Mens fornemmelsen for vandets tyngde og temperatur er med til at lagre sig i børnenes bevidsthed og kropslige erfaring af lige netop – tyngde, temperatur og rumfylde når det flyder over.

Udeprojektet:

"Udeprojekt er oprindeligt et projekt en af vuggestuens pædagogstuderende planlagde og udførte i tæt samarbejde med ledelse og pædagoger i år 2000.

Ideen var at give børnene mulighed for at opleve udelivet i et flow, hvor det ikke drejede sig om legeplads og gyngestativer. Udeprojektet skulle dreje sig om fællesskab og natur. Den første umiddelbare tanke var at udeprojektet skulle foregå ude på amager fælled... dette var før metroen overhovedet var tænkt. Tankerne om udeliv og fællesskab blev således modereret til et mere vuggestuevenligt perspektiv. Hans Tausensgade legeplads blev valgt som base for udeprojektet. Legepladsen rummer et stort grønt areal og yderligere støder det op til Assistens kirkegården, hvilket betyder at legepladsen er afgrænset af store træer og grønne hegn. Fornemmelsen af natur og at være i skov er derfor mulig i småbørnshøjde. Legepladsen ligger i gåafstand fra vuggestuen. Vi går samme vej, hver dag, så det ikke er transporten og omgivelserne der fylder, men det at vi transporteres i fællesskab, der er i højsædet.

Vi har siden år 2000 taget af sted på udeprojekt 2 gange årligt, forår og efterår, med alle Solstuens børn.

I udeprojektugerne er vi på Hans Tausensgades legeplads hele dagen. Vi har vores store telt med og alle vores soveposer, så børnene kan sove til middag i teltet. Til frokost spiser vi madpakker som alle, hver især, har med hjemmefra. Madpakkerne skal kun dække frokosten, vi har mad med til formiddag og eftermiddag. Vi har også drikkevarer. Madpakkerne skal ikke ses som et prestigeprojekt fra forældrene. Alle børn synes at det er helt magisk at have små pakker med mad og kærlighed med hjemmefra. Men vuggestuebørn måler heldigvis ikke sig selv i forhold til sidemanden, de oplever fra deres eget ståsted..

Vi elsker udeprojekt! At være ude hele dagen, mærke årstiden, se træerne og buskene blive grønnere og grønnere om foråret. Falde i søvn til solsortens blide sang. Solens spæde stråler, der skinner ubarmhjertigt igennem de endnu næsten nøgne lysegrønne grene.

Om efteråret, det drastiske skift i årstiden. På 3 uger opleve vejrets skift, markant. Fra 20 grader til 7 grader.. fra høj sol til lav himmel.

Egernets travle arbejdsliv. Fra valnøddetræet og hjem i skjul i et af de store kastanjetræer. Fra kastanjer, der først hænger som store grønne klumper på de overvældende store og skærmende træer, til jorden fyldt med forunderlige uspiselige brune ting.. som man kan samle og gemme.

Fra træet, der ikke længere skærmede os, da regnen kom og alle bladene var blæst af, til det magiske i at kunne nå alt det, der før hang helt deroppe, bladene... kaste dem op i luften og lade sig rive med af vind og blæsende blade. Hvirvle rundt, blæse med.

At være sammen med børnene, se dem bevæge sig i flok. Opdage hinanden. Fornemme dette særlige vi gør sammen, når vi hverdag bygger vores base. Alle er med. Alle betyder noget.

Små røde soveposer, til hver og en. Sove sammen. Sove tæt. Til byens fjerne lyde og naturens nærværende fuglefløjt. Vågne sammen. Spise sammen. Opdage og spise hinandens madpakker. Alle er med. Alle betyder noget."

Se også <http://denguleprik.dk/det-paedagogiske/boernemiljoevurdering-af-vuggestuen/bmv-forstaaelse-for-naturen/>

Kultur, æstetik og fællesskab

”Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46-47

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kultur, æstetik og fællesskab
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I de fysiske rum i vuggestuen er der rig udsmykning på vægge, fra lofter og på døre. Børnene bliver mødt af mange forskellige måder at udtrykke sig på. Store dele af det de mødes af er billedkunst, andet er fotos, tegninger, musikinstrumenter, plakater og store rene flader i form af tavler man kan selv kan tegne på. Der er udklædningsstøj. Musik. Instrumenter. Maling. Og køkkenet. Med forskellige smage, dufte og lyde.

Det at udvikle kulturelle udtryksformer for et lille barn, kan også ses som en måde at blive reguleret ind i en kultur. Igennem de voksnes reguleringer og justeringer lærer barnet at forstå sine egne udtryk. Når et barn trommer med bestikket på tallerkenen vil det ofte blive mødt med en regulering, ”det er for højt eller det er ikke sådan man bruger bestikket”. Hvordan barnet bliver mødt i sit udtryk fortæller det således noget om de værdier der omgiver det. I vuggestuen er der mange forskellige måder at udtrykke sig på. Bøger om forskellige måder at være på, forskellige måder at være sammen på, forskellige steder man kan komme fra.

Når man tegner på en tavle et det ikke kun en tegning, det er en lyd og en måde at bryde en flade på. Når man tegner på gulvet kan man tegne større ting end på tavle og lyden er anderledes. Når maden præsenteres stilles fadene på bordet. Maden er sammensat så der er forskellige farver, konsistens og smage. Børnene er selv med til at sammensætte hvad der skal på deres tallerken.

Vi vil præsentere børnene for forskellige måder at udtrykke sig på.
Vi vil være inspirerende og inspirerede voksne.

Vi sætter æstetik meget højt i hverdagen, hvorfor vores materialer og redskaber er af høj æstetisk standard. Vi søger "lækkerhed" og vil gerne præsentere børnene for det bedste, når de udfolder deres kulturelle udtryk.

Hvad skal der til:

Vi danner rammerne for børnene, som giver dem mulighed for at udtrykke sig på forskellig vis. Vi har udklædningstøjet fremme, så det kan ses og spejle i børnehøjde, så man kan ses.

Vi har kridt i hvert et rum og sætter ikke grænser for børnenes udfoldelser med det.

Vi har lave borde, så det skaber en større helhed og bredere muligheder i børnenes fysiske rum. De kan danses på, spises ved, hoppes fra, kravles under, læses ved og tegnes på.

Vi har et integreret musikinstrument på legepladsen og pinde i forskellige tykkelser, der giver forskellige lyde, når der slås på instrumentet. Ligeledes lægger vi mærke til de lyde, der kommer, når man eksempelvis slår med pindene på jorden eller hvisler med dem i bladene.

Vi er ikke bundet af regler og det betyder, at der ikke findes nogen korrekt eller forkert anvendelse af vores redskaber. De førnævnte pinde kan således også bruges i sandkassen, hvor de kan blive til en flagstang, maste på både, når sandkassen fungerer som hav, lys i en lagkage og skeer til at røre i maden med.

Hvordan gør vi:

Først og fremmest handler det for de voksne om at befinde sig i børnehøjde. Vi kigger på børnene, hvor er de henne, hvad er det de vil og hvordan kan vi understøtte det, de udtrykker, ved enten at byde ind eller holde os i baggrunden.

Himmelrummet:

på Himmelrummet handler det om at blive præsenteret for og blive fortrolig med bøger, rim og remser. Musik, rytme og sang. Kridt, farver og modellervoks.

Solstuen:

På Solstuen handler det om at videreudvikle den fortrolighed med de forskellige kulturelle udtryksformer, børnene tidligere er blevet præsenteret for.

Vi ønsker, at børnene oplever selv at kunne byde ind med sange og fortællinger. Ligesom det er et mål, at skabe mulighed for at børnene, i samspil med de voksne og de andre børn, kan bevæge sig ud over den konkrete historie, når der læses højt.

Vi kan desuden se, at det betyder meget, at vi går på besøg hjemme hos hinanden. Hvis en familie har lyst til at invitere primærgruppen hjem, kommer vi gerne. Det betyder noget for børnene at blive præsenteret for forskellige måder at bo og leve på. Og det betyder noget at få gæster – det er ikke forældrene der får gæster, det er barnet – familien.

Evalueringskultur

”Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51

Det er ikke et lovkrav at beskrive dagtilbuddets dokumentations- og evalueringspraksis i den pædagogiske læreplan, men det kan være en fordel i udarbejdelsen af læreplanen at forholde sig til den løbende opfølgning og evaluering af indholdet i læreplanen.

Hvordan skaber vi en evalueringskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Det vil sige, hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?

I Den Gule Prik har vi en lang erfaring for at have en god evalueringskultur.

Vores daglige arbejde er systemsat og rutinepræget, det til trods er der en konstant udvikling. Det er i detaljen mulighed for udvikling finder sted. Vi kan hele tiden opdage nye vinkler af vores praksis . til trods for at vi overvejende gør det samme.

Alle børn og familier er nye fortællinger, som er med til at forplante sig i vores forståelse og udvidelse af praksis.

Vi arbejder såvel i et makroperspektiv som i et mikroperspektiv.

Fokuspunkter/årstema:

Hvert år vælger vi et eller flere fokuspunkter, som vi gerne vil arbejde med. Fokuspunkterne er ofte opstået i arbejdet med det forgangne års tema – men har også altid rod i tendenser vi ser i samfundet. Tendenser, der kan omsættes til en pædagogisk forståelse for det menneskesyn der præger hverdag.

I vores arbejde med vores fokuspunkter arbejder vi vildt og eksperimenterende. Vi har ikke et facit, vi ved ikke hvor vi ender vi ved bare at der er noget vi gerne vil blive klogere på.

I år arbejder vi f.eks. med børns evne til at tage spontane pauser og lyd. Vi kan se at de børn, der har evnen til at tage sig en pause i ny og næ, er mindre udad reagerende – men vi har brug for at opdage om vi kan hjælpe de børn der ikke har samme naturligt indlejret evne. Yderligere vil vi undersøge hvordan lyd har en afsmittende effekt på børns udtryk. Er der sammenhæng? Vi ved det ikke. Vores arbejde med fokuspunkterne indledes med brainstorm i først bestyrelse, siden med hele forældregruppen, så vi alle sammen ender på et sted, hvorfra vi samler erfaringer i vi kan udveksle med hinanden, i undersøgelsen af fokuspunkterne.

Et fokuspunkt starter som et helikopterblik, der på sigt lander i en udvidet forståelse af børnenes hverdag.

Hverdags evaluering – reflekterende team – middagsstund:

I hverdagen har vi en kultur for at samle op og evaluere mindst en gang om ugen. Hver mandag holder vi pædagogmøde. Her samles alle pædagogerne i timen hvor børnene sover. Udover at planlægge den kommende uge er det på disse møder vi taler om de enkelte børn der har behov for ekstra indsats - ligeledes samler vi op og evaluerer på de indsatser der allerede er gjort. Samtaler herom er organiseret som med udgangspunkt i metoden "reflekterende team". Det er den enkelt primærpædagogs opgave at fungere som videns og erfaringsbank på det enkelte barn. Det er alle pædagogers opgave at drøfte udfordringer og stille spørgsmål til det enkelte barns udvikling og trivsel. Det er lederens opgave at holde tråden og støtte op om de indsatser der vælges i praksis. Medhjælpere, elever og studerende informeres efterfølgende – hvor der er mulighed for at stille uddybende spørgsmål til valgte indsatser. Forældre inddrages altid efterfølgende, hvis vi har behov for ændret praksis vedr. deres barn, eller oplever bekymringer af enhver art.

Hele personalegruppen samles hverdag, undtagen mandag, i middagsstunden. Her drøfter vi dagens oplevelser og hændelser med og i børnegruppen. Dette både for at få evalueret dagen. Give hinanden sparring og samle op på overlevering til forældre om eftermiddagen.

Midtvejssamtaler med forældre – det relationelle

Forud for midtvejssamtaler med forældrene bruger vi den fælles middagsstund til at tale om det enkelte barn og den enkelte voksnes relation til det pågældende barn. Udgangspunktet er altid i relationerne, derigennem får vi en viden om hvorvidt alle børn har nære relationer til en eller flere voksne ud over deres primærpædagog. På den måde er det alles øjne på barnet, der formidles når primærpædagog og leder afholder midtvejssamtale.

Personalemøder – narrativ tilgang:

Hver anden måned afholder vi et aften personalemøde på 4 timer. Aftenmøderne er bl.a. til for at få talt om tiden efter seneste møde, men i høj grad også at tale om den årstid vi er på vej ind i. Hvilke aktiviteter der knytter sig til den årstid osv. hvorfor gør vi som vi gør og hvordan. På personalemøder drøfter vi også børnenes generelle trivsel i den lille gruppe og på stuen. På personalemøderne søger vi en form, hvor alles mening og historie om det enkelte barn er vigtig. Vores erfaring er at alle kan deltage når vi fortæller om det vi oplever, som et narrativ. Der er ikke noget rigtig og forkert, blot den enkeltes oplevelse, som altid er vigtig for at få et helt billede af alle børn. Den mest stille voksne kan

an være den med de største observationer. Vi søger således en tone der er blottet for pædagogiske begreber, metoder og tilgange – en tone der drejer sig om respekten for og lysten til at alle skal have det godt hver dag.

Studerende – SMTTE metoden:

Vi har altid mange studerende i vuggestuen. Både pædagogstuderende i alle praktikker, PAU-elever og udenlandske studerende. Med de studerende arbejder vi ofte med SMTTE metoden, da det er en hurtig måde at opdage ændringer og udfordringer i det pædagogiske arbejde.

TOPI:

2 gange om året laver vi trivselsundersøgelsen TOPI. Det er en metode til at sikre at alle børn trives og udvikler sig ud fra alder og generel formåen. TOPI laves i fællesskab men med primærpædagogen som den med primærviden om barnets udvikling og ståsted. TOPI – giver os, ligesom optakten til midtvejssamtalerne, en viden om og forståelse for om barnet trives og udvikler sig på alle parametre.

Relationsundersøgelse:

Efter behov kan pædagogiske dage afholdes som en relationsundersøgelse. Engang imellem har vi et udvidet behov for at bruge en dag på kun at tale om børn og relationer. Det behøver ikke være fordi der er noget der har været problematisk, men blot fordi at det er igennem vores praksis og relationerne til børnene vi har vores fælles ståsted og interesse. Alle børn gennemgås grundigt, med tid til alles fornemmelse og relation for og til det enkelte barn.

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Her kan I fx kort beskrive, hvordan evaluering af læreplanen kan ses i forhold til jeres evalueringskultur i hverdagen.

>Skriv her.<

